تحریری کورس مناظرہ

تشریحات النابغة في حل المسائل المختلفة

من ملفوظات

شیخ الاسلام سلطان المناظرین نابغۃ العصر شیخ القرآن والحدیث شہید ابن شہید

ابوالعزیز غلام حضرت غلام الحنفی شہید عرف نابغہ تقبلہ اللہ

محرر و مرتب

سید محمد ثواب

ابن سید اکاخیل باچا صاحب

دوسرا حصہ

ناشر

مدرسۃ حدیقۃ الاحناف

For More Books Click On Ghulam Safdar Muhammadi Saifi

مسئلة التحقيق في عصمة الأنبياء عَلَيْهِمُ السَّلَامُ :

التحقيق في عصمة الانبياء عَلَيْهِمُ السَّلَامُ :

اعوذ بالله من الشيطن الرجيم بسم الله الرحمن الرحيم ﴿ فَبِعِزَّتِكَ لَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ ﴾ (سورة ص آيت : ۸۲-۸۳)

مسئله د عصمة الانبياء هغه عظيمه اجماعي مسئله ده چې دې کې اربعة مذاهب فقهاء محدثين متكلمين بلكې معتزله هغوي هم قائلين د عصمت دي فقط په دې ۷۲ جماعاتو کې د اهل زيغو نه يو جماعت د خوارجو دي چې هغې ته جماعت د فضيليه خوارجو وايي هغوي د عصمت منكر دي او حتى کې قبل النبوة په انبياء عَلَيْهِمُ السَّلَامُ باندې نسبت د کفر هم ورته جايز گڼي چې بعضې اوقاتو کې دوي نه كفر هم شوې عياذاً بالله .

پاکستان کې مودودي جماعت ددوي باني ابو الاعلى مودودي چې د هغه په رد باندې دي شنيعو عقائدو کې د ديوبند لوي لوي علماء او ددې زمانې هم ډيرو علماء پرې ردود کړې دي هغه په خپل تفسير تفهيم القرآن کې ډير زيات گستاخانه الفاظو سره د انبياء عَلَيْهِمُ السَّلَامُ د عصمت عقيدې نه انكار کړې دي بيا په مرورد وخت سره چې اعتراضات په مودوديانو او ددې جماعت په باني ابو الاعلى باندې وشول نو د مردان د تفهيم القرآن د مدرسې مهتمم هغه بيا ددغې تهذيب وکړو او د هغې خرافاتو نه يې د خپل هغه مقتدیٰ او امام تفسير خالي کړو بيا هم په هغې کې څه اعتراضات چې نسبت د تنقيص صحابه کرامو ته موجود وه دري ځل تهذيب د هغې د افغانستان د حزب اسلامي په تنظيم کې بعضې علماء يو ځای شول او د تفهيم القرآن د مودودي پوره تهذيب يې وکړو .

نو که نن صبا تاسو تفهيم القرآن د ابو الاعلى مودودي وگورئ کيدې شي هغه حوالې چې مخکې معصرينو دده په رد باندې او دده د عقائدو په رد باندې رسائلو کې پيش کړې دده په تفسير کې اوس پيدا نه شي نو د هغې وجه داده چې اصل تفهيم القرآن ماسره شته د ابو الاعلى اولنې تفهيم القرآن هغه مونږ پيدا کړې دي خو دغه تفهيم القرآن درې ځل اشاعت شوې دي يو ځل د مردان د تفهيم القرآن د مدرسې لخوا نه شوې هغې کې د عصمت د عقيدې خلاف چې ده څه ويلي وه هغه يې ترې لرې کړې دي او يو ځل د افغانستان حزب اسلامي

For More Books Click On Ghulam Safdar Muhammadi Saifi

تنظيم شائع كړې دي په هغې كې بيا تنقيصات د صحابه وو څو مره بې كاره عقائد چې اعتراضات پرې شوې وه هغه ټولو نه يې صفا كړې دي خو اصلي تفهيم القرآن كې څو څو ځايه د انبياء عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ته د كبائرو بلكې د كفر نسبتونه په خپلو عباراتو كې كړې دي.

دا موضوع ډيره طولاني ده او حصريې په چند ورقاتو كې ممكن نه وه ځكه چې قرآن عظيم الشان كې چې انبياء عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ته څه نُسب شوې دي آدم عَلَيْهِ السَّلَامُ ته څه د خطاء د سهوې نسبت يا حضرت نوح عَلَيْهِ السَّلَامُ چې كومه بد دعائي كړې وې او د هغې نه بيا حياء كوي په ورځ د قيامت او د شفاعت نه ځان وروسته كوي او يا نسبت د كذباتو ثلاثه وو ابراهيم عَلَيْهِ السَّلَامُ ته كوي او دارنګې نسبت د بعضې اعمالو حضرت داود عَلَيْهِ السَّلَامُ لره اګر كه واقعه معروفه دې كې چې دې د خپل فوجي او ريا ښځه باندې عاشق شوې وه او د هغه د قتل ارادې لرلې هغه محضې افتراء ده.

تفسير روح المعاني په هغه ځاى باندې: ﴿وَخَرَّ رَاكِعًا وَأَنَابَ﴾ دا ذكر كړې دي چې حضرت علي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ دا فرمايي كه دغه واقعه چا بيان كړه د داؤد عَلَيْهِ السَّلَامُ په حالاتو كې چا دا قصه وكړه چې داد اوريا په ښځه عاشق وه او بيا يې هغه ته وويل چې دا طلاقه كړه هغه نه طلاقوله او بيا يې دفاع وزير ته وويل چې جهاد ته دا سرې بوځه او په سختو تعارضاتو كې دې مخې مخې ته كوه چې شهيد شي همغه شان يې وكړو هغه يې شهيد كړو بيا هغه فرشته ګان چې د امتحان د پاره راغلي وه چې د ده ۹۹ ګډې دي او زما يوه ګډه ده او دا وايي چې دا ماته راكړه چې سكيره پوره شي په ما باندې په خبرو كې غالب دي دا دې ته اشاره وه ځكه د داؤد عَلَيْهِ السَّلَامُ ۹۹ بيبيانې وې او د هغه اوريا يوه بي بي وه هغه يې ترې خپله كړه.

دغه شان واقعه چې تفسير يسير را خيستې ده او بعضې كمزورو تفاسيرو په شان نزول دده ځاى كې بيانه كړې ده محققين پرې رد كوي ابن كثير روح المعاني وغيره سخت ردود پرې كوي.

په دغه ځاى باندې روح المعاني دا عبارت نقلوي چې حضرت علي كرم الله وجهه فرمايي چې يو سړي عام سړي باندې تهمت ولږوي نو هغه ته ۸۰ دُرې دي خو كه په پيغمبرانو كې په چا داسې تهمت ولګوه نو ۱۶۰ درې دي نو حضرت علي رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ فرمايي كه دا واقعه چا بيان كړه خلكو ته نو ۱۶۰ درې دي ووهلې شي چې يو افتراء دروغ بل د خداى د

For More Books Click On Ghulam Safdar Muhammadi Saifi

يو عظيم پيغمبر بې ادبي ور کې ده .
دغه شان سليمان عَلَيْهِ السَّلَام ته بعضې نسب هغه افتراء ده دروغ دي بعضې چې حقيقت لري هغه مجاب دي نو چونکې دغه مسئله عصمت د انبياء منحصره نه ده ۱۴ ځايه تقريباً قرآن عظيم الشان کې انبياء ته څه نسبتونه دي هغه هر ځای کې مفسرين د هغه ځای نه خپل جوابات لري نو هغې طرف ته ما ذهاب ونه کړو فقط چند هغه نصوص مې راغونډ کړل چې د قرآن عظيم الشان نص په دې دال دي چې ابليس مخلصو عبادو ته څه نه شي ويلي .
او په اتفاق د علماو سره مراد له مُخلَص بالفتح نه هغه انبياء عَلَيْهِمُ السَّلَام دي يو مخلَصين دي بل مخلِصين ، مخلص في خطر عظيم ، هغه بيا هم په غټ خطر کې دي کيدې شي هلاک شي .
او مخلَص چې شي هغه معصوم دي نو دغه انبياء عَلَيْهِمُ السَّلَام دوي ته د نزديکت د دوي د خرابولو ذلاتو نه ابليس چې کوم دي خپله بيزاري ښکاره کړې ده دغه روايات د مخلصينو نه د بيزاري چې دي او دغه نصوص مؤيد د عصمت د انبياء دي باقي به د نورو هغه محدثينو فقهاء عبارات چې په دې باندې اجماع ګاڼې نقل شوې دي امت دې باندې متفق دي چند حوالې به ذکر کړم :
سورة ص آيت : ۸۲ : ﴿فَبِعِزَّتِكَ لَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ﴾ او دا مسئله چې انبياء عَلَيْهِمُ السَّلَام نه خو په اتفاق سره کفر قبل النبوة او بعد النبوة د هيچا قول هم نه دي سوا د فضيليه د خوراجو نه او هر چې کبائر دي په کبائرو باندې هم اجماع ده چې قبل النبوة او بعد النبوة له دوي نه کبائر نه دي شوي دريم صغائر دي صغائر قبل النبوة بعد النبوة په دې کې د متحققينو قول دادی لکه بدر الدين عيني وايي چې زما رايه داده چې انبياء عَلَيْهِمُ السَّلَام نه قبل النبوة او بعد النبوة صغائر هم نه دي شوې او بعضې علماء هغوي بيا وايي چې قبل النبوة صغائر شوې دي خو بعد النبوة ترې نه صغيره شوې ده او نه کبيره شوې ده .
علماء محدثين فقهاء متکلمين دوي چې دا مسئله ثابتوي د عصمت د انبياء وايي ځکه دا دليل د صدق النبوة د دوي دي په دې دومره طول د ايامو کې دوي د هر څه نه پاک پاتې دي او هر چې معتزله دي هغوي متبعين د عقل دي نو هغوي څه وايي وايي د اعصمت د انبياء عَلَيْهِمُ السَّلَام عقيده عقلاً ثابته ده که چيرته دوي معصوم نه شي نو د هر پيغمبر امت د دغه

For More Books Click On Ghulam Safdar Muhammadi Saifi

پيغمبر په اتباع مامور دي لکه مونږ د نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ په اطاعت مامور يو نو چې هر کله مونږ په اطاعت مامور يو اوس دا امکان ولري عياذاً بالله چې د هغه نه صغيره يا کبيره شوې ده.

نو دا خو معصيت دي گنداو بلخوا مونږ مامور يو په اطاعت د هغه باندې نو که امکان د معصيت د نبي نه راشي عَلَيْهِمُ السَّلَامُ نو امت به په دې معصيت کې هم د هغه تابعداري کوي کنه ځکه مونږ خو د هغه په اتباع مامور يو چې هغه څه کوي تاسو يې کوي که اوس امکان ولري چې هغه نه گناه کيږي نو دغه گناه به د امت د پاره بيادين وي امت به يې هم کوي مونږ خو په اتباع مامور يو نو وايي عقلاً دا نه شي کيدې چې د انبياء نه دې څه گناه وشي معتزله هم د عصمت قائل دي که چيرته گناه د هغوي نه کيدې شوې نو امت به په اتباع نه مامورېدلې يا به په معصياتو کې اتباع راشي نو راجحه داده چې ټول او وړو ټولو نه معصوم دي کوم نُسب چې شوې هغه نُسبو باندې به اطلاق د خطاء کيږي خو خطاء دوه معنى گانې لري يوه خطاء په معنى د خطاء کاري سره ده او بله خطاء په معنى د سهوې سره خطاء په معنى د خطاء کارې سره نه ده انبياء عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ته چې د څه شي نسبتونه شوې دي هغه به حمليږي په خطاء بمعنى السهو باندې هغه دوي نه سهوې شوې دي او نسيانات شوې دي.

بعضې کارونو کې به ډير ورخوږيږي هم نه ديو چا قول ته به نه تاويل هم کوي بريلوي حضراتو ما پسې يوه خبره خوره کړې ده ډير ځاى په ځاى دا خبره ډنگيږي نو زه به خپله صفائي وکړمه يو بل ته دا خبره کوي موبايلونو کې ريکاډ کړې ده ما يادوي وايي دا دوه ډزې دي عقيده يې خرابه ده اوس هغه عوام خو نه شي قانع کولې په دې ځکه يې نه شي قانع کولې چې عقيده سرحد کې ما وروبنودله دوي نه وه وربنودلي نو هغه عوام په څه دوکه کوي عوامو ته زما دغه ځاى را واخلي چې انبياء عَلَيْهِمُ السَّلَامُ نه کوم کارونه شوې دي دا خطاء گانې دي نو دلته نور خپل تفسير په کې شروع کړي وايي گوره خطاء خو خطاء کاري ته وايي کنه پيغمبر ته يې خطاء کار ويلي د عوامو عقيده په مونږ خرابول غواړي نو خطاء يو په معنى د خطاء کاري دا خو گناه ته ويل کيږي او بله خطاء په معنى د سهوې ده مونږ ده ته د خطاء نسبت د سهوې کوو د ذنب معنى د خطاء مه کوه او که ته وايي چې نسبت د خطاء نه دې شوې روايت د مستدرك د حاکم د ۲ جلد د عمر فاروق رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ حديث پرې دال دي:

Scanned by CamScanner

لما اقترف ادم الخطيء . اطلاق د خطيئ وشو وربانديٍ كه ونه شو دغه اوس جدا خبره ده چې دغه خطاء ته ته ګناه وايي خطاء کاري وايي او که سهوه وايي لکه څنګه چې د نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ په دې حديث کې خطيئ راغلې او دغه خطاء په معنی د ذنب سوء او خطاکاري نه اخيستل کيږي بلکې په معنی د سهوې سره نسيان سره نو زما په قول کې هم دغه واخله کنه ما مثلاً يو عبارت پيش کړو چې انبياء عَلَيْهِ السَّلَامُ نه خطاء کيږي ګناه نه کيږي چې ګناه نه کيږي دا خپله مقتضي ددې شو چې زه خطاء په معنی د ګناه نه اخلم کنه ته ولې خطاء تأويل د خطاء کاري ته اړوي دا خو ضد او تعصب دي نو ډيرو ځايونو کې دا پرچار شروع کړې دي چې دې انبياء عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ته خطاء کار وايي انبياء عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ته خطاء کار نه هغوي نه ګناه نه کيږي چې څه ترې شوي هغه خطاء ده بمعنى سهوه والنسيان.

سورة ص آيت: ٨٢﴿فَبِعِزَّتِكَ لَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ﴾ ٨٣: ﴿إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ﴾ قسم مې دې وي په عزت ستا زه به سرکش کړم عباد ستا او بچيان د حضرت آدم عَلَيْهِ السَّلَامُ غونډ مګر عباد ستا له دوي نه چې دي مخلصان هغوي ته نسبت د اغواء نه ابليس بيزاري ښکاره کړه.

دارنګې سورة حجرات ايت: ٣٩: ﴿قَالَ رَبِّ بِمَا أَغْوَيْتَنِي لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَلَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ﴾.

دارنګې سورة الصافات: ﴿إِنَّكُمْ لَذَائِقُو الْعَذَابِ الْأَلِيمِ وَمَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ﴾.

هغوي ته جزاء نشته ده کنه تاسو ته به بدل نه درکول کيږي مګر موافق د اعمالو ستاسې مګر عبادِ مخلصين چې کوم دي ذائقين د عذاب اليم هم نه دي او هغوي ته جزاء بالعمل هم هلته نشته دي نو دا الا استثنى د انکم د خطاب نه هم شوه او د ما کنتم تعملون هم شوه نو تاسو ته به د عمل موافق جزاء وي عبادِ مخلصينو ته به نه وي او تاسو به ذائقين د عذاب يې عبادِ مخلصين به نه وي.

Scanned by CamScanner

دارنګې سورة الصافات آيت: ۷۳: ﴿فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُنذَرِينَ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ﴾ هغه استثناء شوه.

دارنګې سورة الصافات آيت: ۱۲۷ ﴿فَكَذَّبُوهُ فَإِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ﴾ اى لمحضرون عندنا في النار، ﴿إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ﴾.

دارنګې سورة الصافات آيت: ۱۵۸: ﴿إِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يَصِفُونَ إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ﴾ په فتحې د لام سره انبياء عَلَيْهِمُ السَّلَامُ دي.

کوم خلک چې د عصمت مخالف دي هغوي د يوسف عَلَيْهِ السَّلَامُ د غه واقعه پيش کوي او د هغې نه مفسرينو کرامو پنځه (۵) جوابونه کړي دي چې هغه به زه ذکر کړم:

﴿وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهِ﴾ قصد وکړو زليخي بي بي يوسف عَلَيْهِ السَّلَامُ ته قصد غلط.

﴿وَهَمَّ بِهَا﴾ ده به هم ورته قصد کړې واي.

﴿لَوْلَا أَن رَّأَىٰ بُرْهَانَ رَبِّهِ﴾ که يې نه وي ليدلې دليل د رب خپل.

نو دوي داسې وايي چې:

همت به وهم بها. هغې هم ورته قصد وکړو ده هم ورته قصد وکړو خو بيا يې برهان وليدلو نو خداى تعالى ترې راوګرځولو نو قصد خويې وکړو ورته کنه دې ځاى کې مفسرين کرام (۵) جوابونه ذکر کوي:

د اول جواب خلاصه دا ده چې: الهَمُّ همين. هَمُّ دوه معنى ګانې لري يو هَمُّ دي په معنى خطرې د نفس سره او دويم هَمُّ دي په معنى د عزم قلب سره د زړه قصد. هَمُّ په معنى د خطرې سره بعضې علماء په انبياء باندې اطلاق ممنوع نه ګڼې چې نفس ته يوه خطره راغله وايي د هغې داسې مثال دي لکه په روژه کې به اوبه نه څکي قصد د اوبو څکلو به هم نه کوي چې زه اوبه څکم ليکن که په روژه کې يخې اوبه او داسې بنه د ليمبو شربت په پشکال کې ستا مخې ته ځوک راوړي نو هَمُّ راځي که نه راځي په معنى د خطرې د قلب سره يا د خطرې د نفس سره زړه ته يا دې نفس ته يوه شائبه او تکان راشي کنه چې اوس روژه نه واى دا مې څکلې

Scanned by CamScanner

واي نو يو دغه هَمْ دي او بل دا هَمْ دي چې زړه نه را پورته شي چې يا ره داشي زه څکم دا کار کوم دا فرق لري .

د يوسف عَلَيْهِ السَّلَام دا هَمْ چې وه په معنى د خطرې سره وه صرف راغلى خو چې دليل يې وليد نو خطره هم ختمه شوه عزم يې نه دي کړې او عزم د زُليخې چې وه هغه په معنى د عزم القلب سره وه چې هغې دروازې بندې کړې د هغې حالات بدل وه نو هغه عزمِ قلبي وه هغه ګناه

وه او هَمْ د يوسف عَلَيْهِ السَّلَام چې کوم دلته ثابت شوې دي دا په معنى د خطرې د نفس سره لکه انسان چې ځوان وي شهوات ولري فرشته نه وي نو هغه خامخا په داسې حالاتو کې نفس ته

يوه خطره راځي دا فقط هغه خطرې په معنى باندې هَمْ شوي دي دا يو قول شو .

تفسير زاد المسير جلد ۳ صفحه ۴۱۵ : واختلفوا في همه بها على خمسة اقوال . اختلاف

کړې په دې هَمْ کې هم بها کې خمسة اقوال دي :

احدها : انه كان من جنس همها فلو لا ان الله تعالى عصمه لفعل . دې چې وه په هَم د هغې کې وه که خداى تعالى ساتلې نه واي نو هم به يې کړې واي .

والى هذا المعنى ذهب الحسن وسعيد ابن جبير والضحاك والسدي وهو قول عامة المفسرين المتقدمين واختاره من المتأخرين جماعة منهم ابن جرير وابن الأنباري وقال ابن قتية لا يجوز في اللغة همت بفلان وهَمَّ بي وانت تريد اختلاف الهمين واحتج من نصر هذا القول بانه مذهب الاكثرين من السلف والعلماء الاكابر ...... فأما هو . هر چې يو سف عَلَيْهِ السَّلَام وه .

بيا لاندې وايي :

فعارضه . راپيښ شو ده ته .

ما يعارضه البشر من خطرات القلب و حديث النفس من غير عزم . دا راپيښ شول ورته .

فلم يلزمه هذا الهم ذنباً . هغه ذنب لازم نه شو په ده باندې د هغه هَمْ په وجه .

فان الرجل الصالح قد يخطر بقلبه . صالح بنده په زړه يې تيريږي چې دې روژه وي .

شرب الماء البارد . دا راشي نو دا محضې هَمْ وي او خطره د قلب او د نفس وي .

Scanned by CamScanner

فاذا لم يشرب لم يؤاخذ بما هجس في نفسه وقد قال ﷺ عفي لامتي عما حدثت به انفسها ما لم تتكلم او تعمل . امت نه مې عفوه شوې هغه چې نفسونه ته يې څه را پيښ شي چې خبرې يې نه وې کړي او عمل يې نه وي کړې .

وقال ﷺ هلك المصرون ، وليس الاصرار الا عزم القلب . قصدي قلب چې وشي مُصر وي بيا نو دې قول والا فرق وکړو په مينځ د حديث النفس کې او د عزم القلب کې نو هم د زليخې بي بي چې وه دا عزمې قلبي وه او هم د يوسف عليه السلام حديث النفس وه .

وسُئل سفيان الثوري ايؤاخذ العبد بالهمة ؟ په هم نيول شته .

فقال اذا كانت عزماً . چې عزم وي شته دي .

قُلْ إِن تُبْدُوا مَا فِي أَنفُسِكُمْ أَوْ تُخْفُوهُ او تخفوه . يا منسوخ دي او که منسوخ يې نه گڼي نو په معنى د عزم قلب سره دي .

ويؤيده الحديث الصحيح عن رسول الله ﷺ انه قال يقول الله تعالى اذا همّ عبدي بسيئة ولم يعملها لم اكتبها عليه . نه يې ليکم ورته .

فان عملها كتبتها عليه سيئةً . نو دغه هم په معنى د عزم قلب نه دي دا په معنى د حديث النفس سره دي .

واحتج القاضي أبو يعلي على أن همته لم تكن من جهة العزيمة وانما كانت من جهة دواعي الشهوة . په دې قول يې استدلال کړې . معاذ الله انه ربي .

دارنگې دا قول :

كذلك لنصرف عنه السوء والفحشاء دا اول قول شو چې هم همين دي هم د يوسف عليه السلام حديث النفس دي او هم د زليخې چې کوم دي په معنى د عزم قلب سره دي حديث النفس گناه نه ده .

القول الثاني : انها همت بي . بي ورته هم وکړو .

Scanned by CamScanner

ان يفترشها وهَمَّ بها . اي تمنها ان تكون له زوجة . ده هم قصد وكړو كه خاوند يې نه واي او دا زما بي بي واي. رواه الضحاك عن ابن عباس

والقول الثالث : ان في الكلام تقديماً وتاخيراً . دې كلام كې تقديم او تاخير دي .

ولقد همت به . بي بي ورته قصد وكړو .

وهم بها . ده به قصد كړې واي .

لولا ان رأى برهان ربه . كه دليل يې ليدلې نه واي تقديم او تاخير وكړه وايي دا جزا په شرط مقدمه شوې ده معنى داده :

لقد همت به و لولا ان رأى برهان ربه لهم بها . كه ده برهان نه واي كتلې نو ده به هَم كړې واي .

لولا راغې لپاره د انتفاء د ثاني له وجې د وجود د شيء اول نه كه ده دليل نه واي ليدلې نو هم به يې كړې واي ، خو چې دليل يې وليدلو نو هَم يې هم ونه كړو نو بالكل قصد يې نه دي كړې دا هم يو بنه تاويل دي اهل لغت خو به څه خبره كوي چې تقديم د جزا د لولا په لولا باندې مسموعه نه ده بس دغه د مسموعاتو نه شوه يو شي مسموع نه وي قرآن كريم كې موجود شي د اهل تفسير قول پرې پيدا شي دا قوي دليل دي .

ته مسموع چا ته وايي شعراء د عرب ته وايي د شعر د عرب لغوي يو قاعده ثابتوې او د نص القرآن نه يې نه ثابتوې دا خو بعيده ده دلته بعضو دا جرحه كړې ده چې تقديم د جواب د لولا په لولا باندې مسموع نه دي نو چيرته مسموع نه دي په شعر العرب كې نو شعر العرب كې نه دي نص القرآن كې دي كنه او اهل تفسير پرې قول كړې دي زما تولو كې دا تاويل خوبن دي او دې ځای ته چې وګورئ همدا ورسره جوړيږي :

لولا ان رأى برهان ربه . كه ده نه واى ليدلې دليل د رب خپل نو څه به شوې وه جزا بيا څه ده چې هغه نه ده تفسير د جزا خو به دلته خامخا كوي دغه به وايي چې مخكې د جزا د لولا مسموعه نه ده نو وروسته خو مسموعه ده تقدير د جزا هغه را او باسه بله جزا دلته شته نه سوا ددې نه چې دا مخكې ورته جزا كړي نو هغې ورته هَم وكړو او كه ده چيرته دليل ليدلې نه واي

Scanned by CamScanner

ده به هم هَم کړې واي خو چې دليل يې وليدلو هم يې ونه کړو دليل څه شي وه څوک وايي دليل هلته يو بوت وه زليخې پرې څادر واچوه نو دا ورته دليل شو چې ته بُت نه حياء کوې زه يې د خالق نه ولې ونه کړم څوک وايي دا دليل دې ډېر تاويلات دي دلته .

څوک وايي دليل دا وه چې دې وخت کې دا ويده د پرکالي په حالت کې وه دروازې پسې بندې شوې بي بي پرې راغله نو چې دې يې ځنګه بيدار وه بره يې چې وکتل نو قدرتي په چت ورته ليکل شوې وه : انك من الانبياء ، او دا عمل عمل دي د سفهاء داسې عبارت ليکل شوې وه واي دا ورته دليل شو که ده هغه دليل ليدلې نه واي لَهَمَّ ده به قصد کړې واي .

دريم دليل تفسير قرطبي ذکر کوي يعقوب عَلَيْهِ السَّلَامُ همسا په لاس ورته رابنکاره شو همسا يې لاس کې وه سم په جلال وه ورته نو يو خوا ژړاګانې پسې کوي بلخوا روحي امداد ورسره کوي چې روحانيت يې دلته حاضر برې او دې له غټ مشکل نه خلاصوي ، نو ايات ربها هغه د يعقوب عَلَيْهِ السَّلَامُ همسا په لاس حاضري وه روحاً که ، غه نه واي لَهَمَّ بها قصد به يې کړې واي دا بنائسته تاويل دي چې دا تقديم د جزاء شوې دي په شرط باندې .

والقول الرابع انه هم ان يضربها وهمت . هغې قصد وکړ غلط وهمَّ دې قصد وکړو وهلو د هغې ته ديکه کولو د هغې او له ځان لرې کولو د هغې ته . ذكره ابن الأنباري .

والقول الخامس : وهم بها هم الفرار . ده د فرار قصد وکړو هغې هم قصد وکړو غلط او ده د منډې قصد وکړو . حكاه الثعلبي .

بعضې خلک چې د عصمت نه منکر دي هغوي بيا دې ايات نه استدلال کوي :

﴿ وَإِنِّي أُعِيذُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ﴾ آل عمران آيت : ٣٦.

مور د مريم بي بي دعا کړې پناه نيسم په تا سره دې مريم بي بي اولاد ددې ته له شيطان رجيم نه په تاسره پناه غواړم نو حديث بيا دادې چې هر مولود مس د شيطان کوي خو دا دواړه شيطان نه وه مسه کړي .

نو معلومه شوه چې ټولو انبياء کې هم په تمسيس د شيطان راغې نو د هغې جواب دادې قاضي عياض په شفاء او امام نووي په منهاج کې وايي چې دغې دواړو ته د شيطان

Scanned by CamScanner

مس قدرې هم نه وه راغلې هر چې دې دوارو نه سوا انبياء عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ټول دي هغوي ته مس راشي خو مس مضر نه وي يعنې ټول انبياء چې له مور نه پيدا کيږي ژاړي نه که څوک وايي اسماعيل عَلَيْهِ السَّلَامُ ژړل ژړل يې خو هغه شيد وپسې ژړل او کې شوې وه مس د شيطان نه يې نه ژړل انبياء عَلَيْهِمُ السَّلَامُ دلته دوي ته مس هم نه دې شوې د هغه مور د عايې قبوله شوې وه له دې نه سوا نور انبياء چې دې مس راځي خو مس مضر نه وي ضرر د مس څه شي دي دې به ژاړي او انبياء عَلَيْهِمُ السَّلَامُ چې څومره پيدا شوي دي نو دې انبياء نه ژړا نه ده ثابته نو مس پرې تاثير نه دي کړې نو د حديث دا مقصد چې دي دوارو ته تمسيس نه دي راغلې سوا له دې نه نور انبياء چې دې تمسيس راغې خو تمسيس مضر نه شو يعنې دوي يې ونه ژړول همدا وجه وه چې نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ پيدا شو د نبي اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ د پيدائش په وخت کې علماء دې باندې په دلائل النبوة کې بابونه لګوي دې مبارک په سجده باندې پريوت ييا يې سر مبارک اسمان ته پورته کړو ييا يې ګوته د شهادت اوچته کړه :

للحمد لله الله اکبر کبيراً الله اکبر کبيراً الله اکبر کبيرا والحمد لله کثيرا والحمد لله کثيراً و الحمد لله کثيرا ، دې باندې قاضي عياض په الشفاء کې باب لړولي د نبي اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مکالمات يې په دغه وخت ثابت کړي دي داد نبي اکرم صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په دغه وخت سره د مس د شيطان نه هيڅ ضرر ونه ليدلو نه يې وژړل نه يې چغې ووهلې بلکې د خپل خالق ثناء يې ادا کړه او ګوته د شهادت يې وخوزوله او په سجده باندې پريوت نو انبياء عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ته که مس راهم شي خو مس مضر نه دي دوي ژړوي نه په هغه وخت کې نو دې ايات نه او دې حديث نه که دوي استدلال کوي استدلال يې تام نه دي .

تفسير البغوي جلد ۲ صفحه ۳۰ دا حديث را اخيستې دي د حضرت ابي هريرة رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ په روايت سره :

سمعت رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يقول ما من بني آدم مولود الا يمسه الشيطان حين يولد فيستهل الصبي صارخاً من الشيطان . ماشوم چغې وهي له مس د شيطان نه .

غير مريم وابنها. نو هر ماشوم ژاړي انبياء عَلَيْهِمُ السَّلَامُ ژاړي نه نو مس تاثير ونه کړي هلته.

Scanned by CamScanner

څه نور روايات چې نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمايلي دي متعلق زه يې ذکر کوم مسند البزار جلد ۲ صفحه ۱٦٦ :

حدثنا سهل قال حدثنا محمد بن سليمان قال حدثنا اسماعيل بن زكريا مولى بني اسد عن محمد بن عون الخراساني عن عكرمة عن ابن عباس رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قال قال رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ما من احد الا يلقي الله قد هم بخطيئة . يو بنده هم نشته مګر د الله سره به لقاء به په داسې حال کې کوي چې قصد د خطيء به يې کړې وي او عملها يا به يې خطيء کړې وي .

الا يحيى بن زكريا عَلَيْهِ السَّلَامُ فانه لم يهم بها ولم يعملها . نه يې قصد کړې دي او نه يې عمل کړې دي .

نو که دې ځای نه دوي درته استدلال کوي چې هريو به خدای تعالی سره ميلاويږي يا به يې خطيئه کړې وي يا به يې قصد کړې وي نو جواب به هغه اول ذکر کيږي چې :

الهم همين . يو هم په معنی د خطرې د نفس سره شو او بل هم په معنی د عزم القلب سره شو غير د انبياء چې څومره هم دي نو هغه ايات نه هم پته لګي .

﴿كَلَّا لَمَّا يَقْضِ مَا أَمَرَهُ﴾ . هرګز تيول پوره نه کړه دې انسان هغه چې ده ته الله پرې امر کړې وه نو غير له انبياء نه يا عمل د خطاء شوې دي يا عزم قلبي د خطاء شوې دي هر چې انبياء عَلَيْهِمُ السَّلَامُ دي هغوي نه هَم په معنی د خطرې د نفس سره به راشي داد دوي هغه استدلالات دي چې د هغې نه مخکې کوم جواب چې وَهَمَّ بِهَا کې مفسرينو کړې وه هغه به دلته هم را معاد کيږي خپله نبي اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ سره چې کوم قرين دي هغه اسلام راوړې دي يا تسليم دي ده لره هغه حديث زه ذکر کوم .

الدر المنثور في التفسير بالمأثور للسيوطي جلد ۱۳ صفحه ۲۰۷ :

واخرج ابن حبان والبغوي وابن قانع والطبراني وابن مردويه عن شريك بن طارق رضي الله عنه قال قال رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : ليس منكم احد الا ومعه شيطان . يو هم په تاسو کې نه دي مګر شيطان ورسره وي .

قالوا ومعك يارسول الله . تاسو سره هم وي .

Scanned by CamScanner

قال ومعي . ما سره هم دي .

الا ان الله اعانني عليه . ليكن خداى تعالى مدد كړي له ما سره په هغه باندې .

فاسلم . پس اسلام يې راوړي دي هغه زما چې كوم شيطان قرين دي الله ما سره مدد كړي اسلام يې راوړي نو دې ځاى كې يو تاويل د فاسلم دي .

دويم تاويل د فاسلم . زه په سلامتي يم له هغه نه صيغه د متكلم يې كړه اسلم يُسلم اسلاماً أسلم فاسلم ماضي كړه غائبه اسلم يسلم اسلاماً اسلم اى فهو أسلم. هغه اسلام راوړې.

يا اسلم يسلم اسلم . متكلم واحده يې كړه .

فأسلم يعني عنه . زه په سلامتي يم له هغه نه يعنې ما ته څه ضرر نه شي رسولې دا دواړه تقديره محدثين ذكر كوي بعضې ترجيح دي ته وركوي چې دا فاسلم ده د اسلام راوړې دي .

واخرج مسلم وابن مردوية عن عائشه رَضِيَ اللهُ عَنْهَا ان رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ خرج من عنده ليلاً قالت فغرت عليه. ما ته پرې غيرت راغې څكه بني زياتې وي ما وويل ګنې د بلې كوتې ته به تللي وي.

فجاء . راغې . فرأى ما أصنع فقال مالك يا عائشة اغرت . په غيرت كې راغلې يې .

فقلت وما لي لا يغار مثلي على مثلك . زما غوندې ځوانه جينې تا غوندې حسين جميل خاوند باندې چې په غيرت او غصه نه شي په څه شي به غصه شي .

عجيب جواب يې كړي يعنې زه ځوانه يمه او په ټولو بي بيانو كې بناشسته يمه او خاوند هم زما ستا غوندې حسين او جميل دي نو چې هغه ما نه په دې شپه ځي او بل ځاى ته ځي نو ما ته به غيرت پرې نه راځي .

فقال رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أقد جاء شيطانك؟. شيطان در ته راغلي دي .

قلت يا رسول الله أمعي شيطان؟. ما سره شيطان دي .

قال نعم ومع كل انسان . هر انسان سره شيطان دي .

قلت ومعك . ما ورته وويل تا سره هم دي .

Scanned by CamScanner

قال نعم . وايي هاو .

ولكن ربي اعانني عليه حتى اسلم . ليكن رب زما مدد وكړو له ما سره په مقابل د هغې كې تر دې چې هغه سلام راوړو ، يا اسلم ، زه د هغه نه په سلامتي شومه .

واخرج مسلم وابن مردويه عن عبد الله بن مسعود رضي الله عنه قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم ما منكم من احد الا وقد وكل الله به قرينه من الجن .

خدای تعالی پرې قرين د جن نه مقرر كړې دي .

قالوا واياك يا رسول الله قال واياي . ما سره هم دي .

الا أن الله اعانني عليه فاسلم فلا يأمرني الا بخير . ددې .

فلا يأمرني الا بخير . ددې تكړې نه علماء دې ته ترجيح وركوي چې دلته قرائت د فأسلم نه د فأسلم قرائت راجح دي يعني فاسلم د اسلام راوړې دي نو كه فأسلم شي معنى زه له ده نه په سلامتيا باندې يمه خو د اسلام نه دې راوړي .

نو چې هر كله اسلام قرين د نبي عليه السلام رانه وړو او دې ترې نه په سلامتيا شو نو بيا امر په خير څنګه كوي شيطان خو چا ته امر په خير نه كوي دا امر كوي ما ته په خير باندې محدثين دلته دا دليل قوي ګرځوي چې قرائت د فأسلم راجح دي .

دا طالبانو كې دا مرض دي چې دوي ته كتب الحديث چې څومره هم پيش كړي تسلي يې پرې نه كيږي لكه دا فنون نه يې كه اوس دې ورته ويلي چې د قطبي په حاشيه فلاني ځاى باندې دا خبره ذكر ده د حمد الله په هغه صفحه ذكر ده نو دې سمدستي ورته راويښ شي چې دليل اوس پيدا شو هغه ورته ډير مقصود وي .

او بل مې دا مرض دې طالبانو كې حس كړو چې حديث ورته وايه فقه ورته وايه خو چې وه دي وويل د ديوبند علماء داسې وايي يو دم به را برګ شي چې اوس دليل پيدا شو نو دا خو مقلدين دي دا خو ادله نه دي هسې د تائيد لپاره وي خو دوي ته د ديوبند دا خبره ډيره معتمد ښكاري نو داد هر چا مينه ده چې له چا سره يې مينه وي .

Scanned by CamScanner

نو که تاسو دې فنونو مدونه وو کې کوري : ملا جلال میر زاهد باندې چې کوم عبدالحي لکهنوي صاحب يوه شرحه کړې ده حاشیه ده : التعليق العجيب لحل حاشية شرح منطق التهذيب نو په هغې کې تاسو وګورئ دا مسئله هغه ذکر کوي چې د ابلیس یو کړوسي وه دا اعتراض را اخلي چې : ﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ﴾ عالم ته رحمت شو نو په عالم کې خو ابلیس راغې نو ابلیس ته هم رحمت شو او که نه شو نو دې ځای باندې را اخلي :

بامتا ابن هيم ابن لا قيس ابن ابليس . راغې او نبي اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ باندې ایمان راوړو او څو سورتونه یې ترې نه زده کړو نو د ابلیس په نسل کې هم رحمت وګرځیده څه خلک یې د عذاب نه خلاص کړه او دې نه هم پته ولګیده چې نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ خپل قرين اسلام راوړو نو نبي اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رحمت د عالم د پاره شو که په عالم کې د ابلیس جماعت راشي هغوي کې هم څو د پاره رحمت وګرځیده .

واخرج ابن مردويه عن ابى عباس رَضِيَ اللهُ عَنْهُمَا قال قال رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ما منكم من احد الا و قد وكل الله به قرينه من الجن قالوا وإياك يا رسول الله قال واياي الا ان الله اعانني عليه فاسلم يا فاسلم .

دا روايات صحيح مسلم بيروت چاپ جلد ۸ صفحه ۱۳۹ ، مسند احمد بن حنبل جلد ٦ صفحه ۱۱۵ ، صحیح ابن خزيمه جلد ۱ صفحه ۳۳۰ ، الاحكام الشرعية للاشبيلي جلد ۳ صفحه ۲۸٦ ، العمدة من الفوائد والاثار جلد ۱ صفحه ۱۱۱ ، کې ذکر کړې دي .

دلائل النبوة للبيهقي جلد ۷ صفحه ۱۰۱ ، شرحه کوي :

ولكن الله اعانني باسلامه او اعانني عليه حتى أسلم. خدای تعالی ما سره امداد کړې دي.

باسلامه . نو داد فاسلم معنى یې کړې ده یا یې مدد کړې ما سره .

حتى اسلم . چې زه سالم شوم له هغه نه .

ولكن الله اعانني باسلامه ان كان هو الأصل يؤكد قول من زعم ان قوله فاسلم من الاسلام دون السلامة .

Scanned by CamScanner

اسلم اسلام يې راوړې دي داد اسلام نه دي نه له سلامتيا نه يا دا أسلم جوړېږي سلامتيا نه چې شي يسلم أسلم نو دا قرائت د حديث به فاسلم يا فأسلم شي متکلم اسلم خو بيا د اسلام نه راځي فأسلم يا فأسلم .

وكان شعبة او من دون شك فيه و ذهب محمد بن اسحاق بن خزيمة رَحِمَهُ ٱللَّهُ الى انه من الاسلام . چې داد اسلام نه دي نو فاسلم شو .

واستدل بقوله فلا يأمرني الا بخير . دې نه يې استدلال کړې دي چې ما ته امر په خير سره کوي نو وايي :

ولو كان على الكفر لم يأمر بخير وزعم ابو سليمان الخطابي رَحِمَهُ ٱللَّهُ ان الرواة يرون فأسلم من الاسلام الا سفيان بن عيينة فانه كان يقول فاسلم اى اجد اسلامة منه .

سفيان ابن عيينه دلته اسلم و ويل باقي رواة تول فاسلم وايي دا سلام نه يې اخلي وقال ان الشيطان لايسلم قط. دا حديث هم خاصتاً د نبي عَلَيْهِ ٱلسَّلَامُ د عصمت متعلق دال شو چې ده مبارک نه څه هموم هم د ګناه نه دې شوي ځکه دده قرين دده موافق وه په خيريې ورته امر کړي په شريې ورته نه دي کړي .

دې نه بعد زه هغه اقوال ذکر کوم چې د عصمت اجماع يې را اخيستي ده :
فتاوى الحديثية لابن حجر الهيتمي جلد ۱ صفحه ۱۵۹:

ان الانبياء معصومون قبل النبوة وبعدها من الصغائر والكبائر عمداً وسهواً.
پيغمبران عَلَيْهِمُ ٱلسَّلَامُ معصوم دي قبل النبوة او بعد النبوة هم د صغائرو نه هم د کبائرو نه هم عمداً هم سهواً .

عمدة القاري شرح صحيح البخاري جلد ۱۵ صفحه ۴۵۶، د يحيى عَلَيْهِ ٱلسَّلَامُ قصه کوي که دا چا وويل چې حصور دلته په معنى ددې سره لا ذکر له وايي صحيح نه ده دا تاويل ځکه صحيح نه دي .

بل انكر حذاق المفسرين ونقاد العلماء وقالوا هذه نقيصة وعيب ولا يليق بالانبياء عَلَيْهِمُ ٱلسَّلَامُ.

Scanned by CamScanner

د حصور اً دغه ځای کې معنی داده :

وانما معناه انه معصوم من الذنوب ای لا یأتیها کأنه حصر عنها . ګویا کې د ګناه نه محبوس وه د حصور معنی داده داسې نه وه چې ده شهوات نه لرل هغه خو عیب دي نقص دي .

تفسیر القرطبي جلد ۱ صفحه ۳۰۸ ، د آدم عَلَیْهِ السَّلَام په واقعاتو کې چند مسائل را اخلي، ۱۲ مسئله داده :

واختلف العلماء في هذا الباب هل وقع من الانبیاء صلوات الله علیهم اجمعین صغائر من الذنوب . داسې صغائر :

یؤاخذون بها ویعاتبون علیها ام لا بعد اتفاقهم على أنهم معصومون من الکبائر . په دې خو اجماع ده چې کبائرو نه معصوم دي دې کې اختلاف دې چې صغائر ترې کیږي او که نه .

ومن کل رذیلة فیها شین ونقص . هره صغیره چې په هغې کې نسبت د عیب کیږي او د بدې کیږي او د نقص کیږي هغې نه هم معصوم دي اجماعاً .

عند القاضي أبي بکر وعند الأستاذ أبي إسحاق وقال جمهور من الفقهاء من أصحاب مالك وأبي حنیفة والشافعي انهم معصومون من الصغائر کلها کعصمتهم من الکبائر اجمعها .

لکه د ټولو کبائرو نه چې معصوم دي دغه شان له ټولو صغائرو نه هم معصوم دي ځکه مونږ مامور یو په اتباع د دوي باندې .

في افعالهم واثارهم وسیرهم امراً مطلقاً من غیر التزام قرینة فلو جوزنا علیهم الصغائر . که مونږ پرې صغائر روا کړو .

لم یمکن الاقتداء بهم . بیا به ممکن نه شي اقتداي د دوي پسې .

اذ لیس کل فعل من أفعالهم یتمیز مقصده من القربة والإباحة أو المعصیة .

ځکه د هغه په افعالو کې بیا څوک بیلولې شي چې قربت او اباحت یې کوم شو او معصیت یې کم شو مونږ خو په اقتدی مامور یو .

ولا یصح أن یؤمر المرء بإمتثال أمر لعله معصیة .

Scanned by CamScanner

دا خو بیا صحیح هم نه شوه چې یو څوک دي مامور شي په اقتدی د یو امر کیدې شي هغه معصیت وي .

بیا خو د انبیاء کل افعالو سره دا خطر پیدا شو چې دا به معصیت وي دا کار به یې کړې وي دا به معصیت وي بیا اقتدی پسې څنګه کوي :

لا سيما . خاصکر د هغه چا په اصولو باندې .

على من يرى تقديم الفعل على القول اذا تعرضا من الأصولين .

په اصولینو کې هغه علماء چې هغوي وایي فعل په قول مقدم دي ، نو د هغوي په نزد به دا اقتدیٰ څنګه شي .

یو قول دي بل فعل دي مونږ خو وایو چې قول مقدم دي بعضې اصولین وایي چې فعل مقدم دي تعارض کې نو د هغه چا په نزد باندې به بیا اقتدی څنګه شي .

قال الاستاذ ابو اسحاق الاسفرائني واختلفوا في الصغائر والذي عليه الاكثر ان ذلك غير جائز عليهم .

اکثر په دې دي چې صغائر هم پرې جائز نه دي .

وصار بعضهم الى تجويزها . بعضې علماء ذهاب کړې دي چې صغائر ترې کیږي .

ولا أصل لهذه المقالة . دې مقالې ته څه دلیل نشته .

وقال بعض المتأخرين ممن ذهب الى القول الاول الذي ينبغي ان يقال ان الله تعالى قد اخبر بوقوع ذنوب من بعضهم ونسبها اليهم وعاتبهم عليها واخبروا بها عن نفوسهم واشفقوا منها وتابوا وكل ذلك ورد في مواضع كثيرة لا يقبل التأويل جملتها وان قبل ذلك أحادها .

وكل ذلك مما لا يزري بمناصبهم وانما تلك الأمور التي وقعت منهم على جهة الندور وعلى جهة الخطأ والنسيان .

دلته خطاء په معنی د سهوې سره ده .

او تأويل دعا الى ذلك فهي بالنسبة الى غيرهم حسنات وفي حقهم سيئات .

Scanned by CamScanner

ګوري لکه دا توريه خو دروغ نه دي دعامو خلکو باره کې جرم هم نه دي صديق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ چې د هجرت په وخت کې روان وه او نبي اکرم صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مخکې وه په لاره يو کس پرې شک راغلو وايي دا رجل څوک دي نو صديق اکبر رَضِيَ اللهُ عَنْهُ ورته وويل :

رجل يهدي الطريق . سړي دي مونږ ته لار ښايي .

نو دده په ذهن کې لاره د جنت ښودل وه د هغه په ذهن کې د مدينې لاره واچوله نو دا توريه وه دا خو کذب نه دي ابراهيم عَلَيْهِ السَّلَامُ ته چې د ثلاثة کذبات نسبت شوې دي هغه ټولې توري يې دي همدغه شان توري کړې دي خو په حق د اخص الخواصو کې له دغه څيز نه تعبير په کذب وشو جنيد بغدادي رَحِمَهُ اللهُ فرمايي :

حسنات الابرار سيئات المقربين .

يو شي به ابرار کوي حسنه به وي ليکن د اخص الخواصو لپاره به هغه سيئه وي نو دغه شان نسبت د ذم که شوې دي يا نسبت د خطاء شوې دي که د سيئه شوې دي که هر څه نسبتونه ورته شوې دي .

چونکې خلک اخص الخواص دي په دغه معنى باندې په حق د عوامو کې حسن دي ددوي په حق کې ترې نه تعبير دغې باندې شوې دي ساره بي بي ورسره وه ظالم بادشاه ته ورغې وايي دا دې څه کيږي وايي دا مې خور ده خو دا توريه وه کنه هغه ته يې ذهن کې خپله خور واچوله او په خپل ذهن کې خورددين مراد وه .

﴿فَنَظَرَ نَظْرَةً فِي النُّجُومِ فَقَالَ إِنِّي سَقِيمٌ﴾ .

وايي زه بيمار يمه نو هغوي ته يې ذهن کې ظاهري بيماري واچوله دده په ذهن کې هغه خرابي د طبيعت دده وه په شرک د هغوي باندې او په ميلو د هغوي باندې نو دغه شان دا توري دي ټولې .

﴿بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ﴾ دا به يې دې مشر کړې وي نو دلته خو توريه نه وه هغوي خجل کول وه چې تبر ددې بوت په غاړه کې پروت دي تاسو معبود هم ورته وايي چې مشکل در باندې راشي محافظ هم دي ګڼې نو اوس له ده نه تپوس وکړي چې دا بتان چا مات کړې دي .

﴿بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ﴾ دې مشر کړي دي يو يې دا معنى ده .

Scanned by CamScanner

بله یې دا معنی ده: ﴿بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ﴾، دا به دې مشر کړې وي.
دې خبرو کې فرق دې دا کار دې بوت کړې دې بل دا به ګوري دې بوت کړې وي. دا فرق لري اګر که تعبیر یو شان دې معمولي نکته کې فرق دې سره د ابراهیم عَلَيْهِ السَّلَام د دغه ځای بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ دغه معنی ده دا به دې بوت کړې وي یعنې ده نه تپوس وکړي دا به دې کړې وي هغوي چې سوچ وکړو چې دا خو جواب نه شي راکولې خجالت شول دا خو حقیقت کې کذبات نه وه.

ما كذب ابراهيم الا ثلاثة كذبات.
ورځ د قیامت کې دومره پاک خلک دې چې بیا کله امت ورشي د شفاعت لپاره واي ما نه دري کذبات وویل شوي ما ته حیاء راځي زه د خالق د وړاندې شفاعت نه شم کولې.
اوس دې نه ته تعبیر په معصیت او ګناه باندې او حقیقت ته نه ګوري چې دا ګناه وه که نه وه ګناه خو نه وه کنه دا خو لا دلیل د عصمت او پاکي د دوي دي چې دومره پاک خلک دي چې توریه یې کړې ده ګناه یې نه ده کړي او بیا دومره حیاء ورځې چې خالق ته خوله نه خلاصوي چې ما ته حیاء راځي نسبت د ذنب یا د هر څه چې شوي.
يغفر الله لك ما تقدم من ذنبك وما تأخر. نو نبي عَلَيْهِ السَّلَام خو نه مخکې ذنوب وه نه وروسته ذنوب وه نو دا همغه بعضې خطرات که نفس ته راشي هغه مراد وي او څه هموم په معنی د خطر النفس سره هغه مراد وي حقیقت یا عزم قلب یا عمل د صغیرې دا نه وي مراد او نه دوي دا کړې دي.
د ټولو انبیاء په واقعاتو کې چې صحیح محمل پیدا کړي همدغه شان واقعات وي د حضرت آدم عَلَيْهِ السَّلَام په واقعه کې چې: لا تقربا هذه الشجرة. ګوري هذه کې اشاره شوې ده او آدم عَلَيْهِ السَّلَام دغه شجره نه وه خوړلې د دې هم مثل په بل ځای کې ولاړه وه دا دې وخت کې ده اجتهاد کړې وه دې اجتهاد کې دي خطاء شو یو غیر پیغمبر چې په اجتهاد کې خطاء شي.
فله اجر واحد. په حدیث شریف کې راځي یو اجر دي د هغه د پاره خو چونکې شان او عظمت یې ډیر لوي دي یو عتاب دنیا کې راغې ورته چې د جنت نه پرې راکوز کړې شو ګنې چې دغه بوټي ته اشاره شوې وه دې نه یې اکل نه دي کړې.

Scanned by CamScanner

قاضي ثناء الله صاحب ليکلي دا بل بوتي هم مثل ولاړ وه ده دا اجتهاد وکړو چې مشار اليه به خاص دغه بوټي وي نوعه ددې به نه وي لا تقربا هذه الشجرة ، دې شجرې ته مه نزدې کيږه نو دې کې دا امکان شته دي چې دا انگور مراد وي يا غنم مراد وي يعنې غنمو ته مه ورنزدې کيږه انگورو ته مه نزدې کيږه .

خو ليکن ظاهراً خو ترې دا فهميږي دغې بوټي د انگور ته مه ورنزدې کيږه نو ده خو د امر امتثال وکړو دغې بوټې ته ورنزدې نه شو هلته په جنت کې نور هم مثل بوټي وه هغې نه يې خوراک وکړو په اجتهاد کې خطاء شو که دا اوس پيغمبر نه وای بل څوک وايي خدای به يو اجر ورکړي وايي خو چونکې شان غټ دي بس په دغه معمولي خطاء بمعنی السهو باندې نسيان باندې دنيا کې عتاب پرې راغي .

جلالين په حاشيه کې ليکي وايي که آدم علیه السلام ته پته واي چې زما په اولاد کې به محمد مصطفی پيدا کيږي وايي دغه وته به يې سره دجرو خوړلي وه او دا هيڅ نقصان نه وه يو بوټي يې وخوړو د غنم دانه بهانه شولو بابا ته رحمان بابا وايي نو دا رابهر شو صحيح ده رابهر خو شو نو نقصان دې که ګټه ده ګټه ده کنه ګټه يې کړې ده خپله خو ترې رابهر شو .

شعر :

جنت ځای د توالد تناسل نه وه ✻ د غنم دانه بهانه شوله بابا ته

رحمان بابا وايي د خدای تعالی تقدير دا وه چې دا به بيا دومره اولاد به وي او جنت ددې شي ځای نه وه د تقدير فيصله دا وه چې کافر به وي مسلمانان به وي جنت ته به ځي جهنم ته به ځي او جنت کې کافر څه کوي چې پيدا کيدل اولاد نه پيدا کيږي نو جنت ځای د توالد تناسل نه وه نو د غنم دانه بهانه شوله بابا ته .

نو دې خو رابهر شو ليکن ګټه يې کړې ده که هلته واي يو اځې به وايي اوس چې واپس دننه کيږي څومره لښکر به بوځي جنت ته ځان سره ډير عظيم لښکر به دننه کوي جنت ته يو اځې خو نه ځي داسې هر پيغمبر علیه السلام .

که ترجمه تاسو کوي دې ځای ته راشي يو ددې غلطو خلکو سره ترجمې مه کوي د هغوي الفاظ خراب وي غلط دي .

Scanned by CamScanner

هغوي دغه ځای کې د آدم عَلَيْهِ السَّلَامُ واقعه چې راځي او دا ايات راځي :

﴿إِنَّكَ أَنتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ .

نو په دې ځای باندې امين الله وهابي يو بيان کې وايي : ﴿إِنَّكَ أَنتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ﴾ حکيم ته حکيم يې په افعالو کې ته حکيم يې په صنعه خپله کې ته حکيم يې په ذنوبو د عبادو کې وګوره آدم عَلَيْهِ السَّلَامُ نه ګناه وشوه ديکې دې هم غټ حکمت وه دا دده الفاظ دي .

نو د ځان نه دلته تفسير کوي ته حکيم يې په ذنوبو د عبادو کې بيا له ذم نه د آدم عَلَيْهِ السَّلَامُ ذنب اخلي ځکه دې ځای سره زه دا ايات لګومه تعبير ترې نه په ذنب مه کوه په خطيء يې وکه په سهوه يې وکړه په نسيان باندې وکړه .

فنسيا ولم نجد له عزما . د آدم عَلَيْهِ السَّلَامُ هغه تصفيه په خپله شوې ده .

فنسيا ولم نجد له عزما .

مونږ ده نه عزمي قلبي نه وه پيدا کړې په دې کار کې دغه شان د داود عَلَيْهِ السَّلَامُ معروفه واقعه دغه نه ده چې خلک وايي داوريا په ښځه عاشق شوې وه فلان تفوه وربانديې قصداً خطره د کفر لري بلکې د داود عَلَيْهِ السَّلَامُ قول هلته معروف دادی چې ده يوه خبره کړې وه بادشاه وه د نيمې دنيا بچو ته يې ويلي وه چې ۲۴ ګينټې به تاسو په کور کې په شريکه سبحان الله الحمد لله د خدای ذکر کوئ زه د بادشاهي په خال کې يمه بيا په صبا باندې به د بادشاهي ډيټي تاسو کوئ زه به ۲۴ ګينټې د خدای ذکر کومه .

تر ډير وخته دده په کور کې دا سلسله جاري وه چې دده کور د خدای له ذکر نه لږ هم نه خالي کيدو او حتی چې کومه ورځ به دده د ذکر وه نو ډير پهره دارن به يې درولي وه چې ملاقات د پاره به هم څوک نه راپريږدي ځکه چې ما دا وعده له خالق سره کړې چې زما کور کې يو سيکنډ هم د خدای له ذکر نه خالي تير نه شي نو دا عمل جاري وه .

يوه ورځ يې له ډير ميني نه دا خبره په خوله راغله چې يا الله تا په ما ډير احسان کړې دي چې داسې بادشاهي دې راکړې عزت دې راکړې فوجيان دې راکړي خو يا الله ما هم په خپل کور کې ګوري يو سيکنډ هم خالي ستا له ذکره نه ، نه دې پريښې .

Scanned by CamScanner

دغه خبره د خالق خوښه نه شوله چې تا ولې داسې ياده کړه چې ما د هغې بدل کې داسې کار کړې دي نو د هغې نه بعد بيا هغه فرشتې راغلې تصور المحراب نو دا ورځ خو دده د قضي نه وه دده د ذکر وه او بچي يې په قضئ' اخته وه او هغې کسانو سره د ډير طولاني بحث وکړو .

چې کله هغوي په ديوال واوښتل سوچ ورغې چې تا خو ويلي وه چې زه به يو سيکنډ هم په کور کې د الله د ذکر نه خالي نه پرېږدمه ما خو دا فيصله وکړه او په فيصله کې ډير وخت تير شو نو دغه وخت کې :

﴿وَخَرَّ رَاكِعًا وَأَنَابَ﴾

هغه خپلې خبرې باندې بيرته خفه شو چې ما دا خبره ولې وکړه ګوري که دې کې سوچ وکړي دې کې څه ذم دده دا خو ګناه نه وه کنه داد خپل نعمت يو شکرانه يې ښکاره کوله خو خالق عجيب ذات دي خاصو عبادو سره عجيبي معاملې کوي .

دغه شان د يونس عَلَيْهِ السَّلَامُ حالتو ته که راشو هيڅ ګناه نه ده دري شپې ورځې به مسلسل دا قوم ته به دعوت ورکوي که سم نه شول دري شپې ورځې بعد بيا ترې وځه عذاب راځي دده دوه نيم شوا روزه تير کړل دريمه شپه يې هم تيره کړه .

صبح صادق کې چې تهجد ونه را پاڅيده نو کلي نه ګرد چاپيره د اسمان نه اور راکوز شوې وه نو د الله خشيت او ډيرې نه چې دا عذاب کې زه هلاک نه شمه دده دا کلي پريخودلو بهر شو ترې نه دې وخت کې سوچ ته دا رانغلو چې تا ته خو دري شپې او دري ورځې مکملې ويلي شوي دې کنه او صبح صادق نه لمر ختو پورې دوه دوه نيم ساعته وي کنه ته په دې دريو شوا روزو کې دوه نيم ساعته مخکې ولې وتلي يې .

نو اوس هغه خو د خداى له ډيرې تللې وه کنه نو چې دې لاړ څو مره تکليف يې دنيا کې پرې راوستلو کشتي پرې بنده شوله بيا د ماهي په خيټه کې څومره وخت پروت وه او بيا هلته د لَا إِلَٰهَ إِلَّا أَنتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنتُ مِنَ الظَّالِمِينَ ، ددې ورد يې کوه کوه :

فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ لَلَبِثَ فِي بَطْنِهِ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ .

Scanned by CamScanner

خالق عجیب ذات دی وایي که ده ماته د ماهي په خیټه کې تسبیح نه واي ویلې پروت به وه تر ورځې د قیامت پورې .

دلته د مسبحین یوه معنی ده که ده دنیا کې مونځونه ډیر نه کولې .

هسې که دا قصه سړي ټوله واوري او بیا نسبت د عصمت نه انکار کوي زه وایم ددوي دا ټول واقعات دلائل د عصمت دي او دلائل د پاکي ددوي دي چې دوي ډیر پاک خلک وه د هر قسم ګناه نه پاک خلک وه ګوري هغه یو قوم ته ولیږلي شو او دوه نیم ساعته یې د خدای له یرې نه دا کلي پریښوده او دې امت کې خو نور انبیاء نشته ختم نبوت دي او د هغې په ځای یوې علاقې ته یو عالم ولیږي .

او همدغه عالم چې نن صبا د عصمت نه به انکار کوي یا به په شان د انبیاء کې خبرې کوي سرسایه ورنه کړي جومات یې پریښې وي څرمنې ورنه کړي جومات یې پریښې وي دغسې په معمولي خبرو یې جومات پریښې وي بیا یو حنفي عالم دي محراب ته نه راولي بیا دا محراب داسې پریږدي چې صبا هغه د وهابي پنجپیري او د غلطي عقیدې په قبضه کې راشي نو دا قوم یې هلاکت اخروي ته ورکړو که وریې نه کړو چې امام خراب شو خو قوم خپله خراب دي کنه .

نو اوس ایاتونه نه نازلیږي کنه او دې امت نه د عذاب عامه رفعه شوې د نبي علیه السلام د خاطره نو چې یونس علیه السلام د خدای له یرې دوه ساعته مخکې ذهاب کوي او قوم هلاکت ته پریږدي هغه ته دا تکلیف ورکوي دنیا کې نو زمونږ او ستاسې به څه حال وي ددې علماء چې دا مساجد په معمولي دنیاوي لالچ لپاره پریږدي او دا قوم هلاکت اخروي ته غورځوي دا قوم دې هلاک شي خو زما خیټه دې مړه شي نو مونږ خو ټول په دغه څیزونو کې اخته یو .

په دې نوم مونږ دلته نه یو ناست دې محراب کې چې دا زما قوم دي دا به زه اصلاح کومه د عقیدې اصلاح به یې کومه د عمل اصلاح به یې کومه زه مسئول ددې یم ما نه به ددې پوښتنه کیږي دغه فکر خو الا ما شاء الله ډیرو لږو خلکو سره وي .

ترغیبي خبرې مې ددې لپاره وکړي چې مساجد مه پریږدي په معمولي خبره باندې او چې بیا ډیر په کې تنګ شوي او دنیاوي ضروریات مو وه د کور خرچه یې نه درکوله نو خپل طالب خپل حنفي عالم هغوي ته پیدا کوي په مشوره بیا ترې نه ځې دا یو یو محراب چې

Scanned by CamScanner

خالي کيږي د ډالرو په حساب سره امدن پرې وهاييانو ته راځي زما دا محراب دي بنار خو ډير جوماتونه لري ډير ځايونه دي کورنه دي واخلي جوماتونه دي جوړ کړي دي محراب کې څه خبره ده .

دلته زما يو مقتدي دې کوريې دي چې تقريباً نن صبا ۲۵ لاکه ارزښت لري او ۵۰ لاکه روپي ورته راوړي چې دا واخله دا ۲۵ لاکه ستا انعام دا ۲۵ لاکه دي د کور قيمت په دې به مونږ مسجد جوړ کړو مونږ سره به ته کار نه لري ته مونځ ته راځې راشه کنه مونږ سره کار مه لره دا ۲۵ لاکه په دې کور اضافه ولې ورکوي دا ټول پېښور بل ځاى کې مسجد نه جوړيږي خو دا صرف زما ددې محراب د مقابلې لپاره چې دلته يوه حنفي اډه ده چې ددې مقابلې به په څه شکل سره وشي دا يو اځې زما نه ستاسو مساجد هم داسې دي چې تاسو په کې يې باقاعده اخوانه ډالر را روان دي محرابونه قبضه کول غواړي ستاسو مساجد هم دغسې دي نو دا په معمولي قيمت مه پريږدي چې نيولي مو دي د خپل قوم مصلحين شي او که کله هم تنګيدې يو خپل حنفي عالم ورته راولي بيا ترې نه ځي .

دغه شان د موسى عَلَيْهِ السَّلَام نه چې خطاء شوې نو واضحه ده چې خطاء ده هغه خلاصي کوي د دوه کسانو او سړي مړ کيږي نو دده خو قصد د مرګ نه وه کنه نو چې دې ته خطاء نه وايي نور نو خطاء څه ته وويل کيږي نو څومره نسبتونه کوم ځاى کې چې څوک عصمت نه انکار کوي هغه دغه شان دي که سوچ ورکې وشي هغه حقيقت کې د هغوي پر عصمت دلائل دي او دهغوي د شان او عظمت دلائل دي نو امام قرطبي رَحِمَهُ اللهُ فرمايي:

فهي بالنسبة الى غيرهم حسنات وفي حقهم سيئات .

د جنيد بغدادي ددې قول شرحه چې حسنات الابرار سيئات المقربين ، زما په نظر چې مراد له حسناتو نه بدعات حسنه شي او مراد له سيئاتو نه يعني هغه څيز چې ابرار هغې ته بدعت حسنه وايي د مقربو عبادو په نزد هغه سيئات دي هغوي بالکل بدعت کې حسن نه مني خو پنځپيريان درته نه يادوم دا خو ټول فساق سره جمع شوي دي دا چې کوم قريب عباد دي چې هغوي مسنونات فعلي قولي ټول په ځاى راوړي امام رباني رَحِمَهُ اللهُ په بدعت کې حسن نه مني وايي نور په کې نشته خو څومره متبع د سنت دي ۶۳ کلو ته چې ورسيده خواص مريدان يې راغوند کړل وايي زما په علم کې چې د نبي عَلَيْهِ السَّلَام څومره اختياري سنن راغلي

Scanned by CamScanner

ما يو هم نه دي پرېښي ما عملي کړې دي خو دا دري شپيتو ٦٣ کالو کې دا وفات خو زما په اختيار کې نه دي خو زما په خپل خالق دا يقين دي چې هغه دومره غيرتي دي چې د خپل حبيب سنت يې څوک ژوندي کړې نو دا غير اختياري پرې هغه ژوندي کوي نو تاسو مې راغونډه کړي کيدې شي زه در نه لاړ شمه په همدغه مياشت کې د ننه ييا امام رباني رحمه الله وفات شو دا اوس اتباع د سنت وه چې دومره کمال اتباع وه چې هغه غير اختياري سنت پرې خداى تعالى خپله پوره کړل د ابن عمر رضي الله عنه د اتباع د سنتو پسې لاړ شه ښه خبره ده بخاري را اخلي ابن عمر رضي الله عنه چې به حج ته تللو نو په هغه لار به تللو چې په کومه نبي عليه السلام تللې دي کوم ځاى کې چې ناست دي هلته يې ناسته کړي کوم ځاى کې چې مونځ کړې هلته به يې مونځ کولو نو کوم وهابي دا کار کړې دي د اتباع د سنتو دعوى چې کوي دا کار يې نه دي کړې زه يې نه کومه نو چې کوم يې کړې هغه خو راتينګ کړي يو ځل کنه هغه کوم يې چې نه دي کړي ييا يې نه کوي هغه روستي مرتبه ده هغه هم ښه خبره ده خو چې کله پوره سنت عملي شي .

تفسير قرطبي جلد ٢ صفحه ١٣٠ وَتُبْ عَلَيْنَآ إِنَّكَ أَنتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ شرحه کوي :

وهم انبياء معصومون . نو چې دوي معصوم دي د تُب علينا څه معنى شوه .

فقالت طائفة طلباً لتثبيت والدوام لا أنهما كان لهما ذنب . نه چې دوي ګنهګار وه .

قلت وهذا حسن . دا ښکلي تاويل دي .

تفسير ابن كثير جلد ٥ صفحه ٣٥٦ :

قلت أما الأنبياء عليهم السلام فكلهم معصومون مؤيدون من الله عز وجل وهذا مما لا خلاف فيه بين العلماء المحققين من السلف والخلف .

تفسير فتح القدير للشوكاني جلد ١ صفحه ٣٨١ :

والانبياء معصومون من الكبائر ومن الصغائر التي فيها رذيلة اجماعاً .

هغه صغيره چې د نقص نسبت کوي ورته هغې نه هم په اجماع سره معصوم دي .

تفسير الرزاي جلد ١٠ صفحه ١٢٦ :

Scanned by CamScanner

الآية دالة على ان الانبياء عَلَيْهِمُ السَّلَامُ معصومون عن المعاصي والذنوب لأنها دلت على وجوب طاعتهم مطلقاً فلو أتوا بمعصية لوجب علينا الاقتداء بهم في تلك المعصية فتصير تلك المعصية واجبة علينا .

البحر المحيط جلد ٨ صفحه ٢١٤ :

قال ابن عطية واجمع العلماء على ان الانبياء عليهم الصلاة والسلام معصومون من الكبائر ومن الصغائر التي هي رذائل .

عمدة القاري شرح صحيح البخاري جلد ٢٦ صفحه ٢٣٦ :

والأنبياء معصومون من الكبائر بالاجماع واختلف في جواز وقوع الصغيرة .

اختلاف دي په جواز د وقوع د صغيرې ددوي کې چې صغيرې ترې نه کيږي او که نه.

قلت مذهبي . دې وايي زما رايه داده :

أن الأنبياء معصومون من الكبائر والصغائر قبل النبوة وبعدها .

مخکې له نبوت نه او وروسته له کبائرو او صغائرو نه معصوم دي .

والذي وقع من بعضهم شيء يشبه الصغيرة . چې مشابهې د صغيرې دي .

لا يقال فيه . نه شي ويلې په هغې کې چې د ګناه ده .

الا انه . مګر ويلې شي .

ترك الافضل وذهب الى الفاضل . ترک د افضل يې کړي او ذهاب يې فاضل ته کړې .

اکمال المعلم شرح صحيح مسلم للقاضي عياض جلد ١ صفحه ٣٧٢ احاديث ذکر کوي بيا وروسته وايي :

وفي هذا دليل على صحة قول المحققين أن الكفر لا يصح قبل النبوة على الأنبياء وان نبينا وسائرهم معصومون منه من سائر المعاصي ثابت والايمان من صغرهم الا ترى كيف حشي صدره وقلبه حكمة وايماناً من صغره .

Scanned by CamScanner

د نبي عَلَيْهِ السَّلَامُ هغه سينه چې اپريشن شوه هغه څنګه د حکمت نه او د ايمان نه ډکه شوې وه هغه يې پرې دليل ګرځوي .

﴿ مَا كُنتَ تَدْرِي مَا الْكِتَابُ وَلَا الْإِيمَانُ ﴾ هغې نه هم بعضې خلک استدلال کوي :

ولا الايمان باندې تفسير روح المعاني وګوري هلته ښکلي جواب دادی چې مراد له ايمان نه صلواة دي دوه يمه ۲ سيپاره کې ايات راځي :

﴿ مَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ ﴾ خدای ستاسو مونځ نه ضائع کوي يعني چا چې هغه مخکې بيت المقدس ته مونځونه کړې دي د هغې استفسار شوې وه چې هغه څنګه شول ايات نازل شو : ﴿ مَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِيعَ إِيمَانَكُمْ ﴾ اى صلاتكم . نو ما كنت تدري ما الكتاب ولاالإيمان ولا الصلاة.

د مانځه تفصيل در ته ياد نه وه .

اكمال المعلم شرح صحيح مسلم للقاضي عياض جلد ۱ صفحه ۳۷۲ :

ولا خلاف ان الكفر عليهم من بعد النبوة غير جائز عليهم انهم معصومون منه واختلف فيه قبل النبوة والصحيح انه لا يجوز كما قدمناه قبل هذا واحتججنا عليه ثم اختلف في المعاصي فلا خلاف ان كل كبيرة من الذنوب لا تجوز عليهم وانهم معصومون منها واختلف مشائخنا وغيرهم هل ذلك من طريق العقل او الشرع فذهب الاستاذ ابو اسحاق ومن تبعه ان ذلك ممتنع من مقتضي دليل المعجزة وذهب القاضي ابو بكر فيمن وافقه ان ذلك من طريق الاجماع وذهبت المعتزلة الى ان ذلك من طريق العقل ونفور النفس عنهما .

يا خو نفرت ترې نه راځي چې دوي نه معصيات وشي اتباع يې خلک نه کوي .

دارنګې قاضي عياض اكمال المعلم جلد ۱ صفحه ۳۷۳ کې ليکي :

وكذلك لا خلاف أنهم معصومون من الصغائر . وړو نه هم معصوم دي .

التي . هغه . تزري بفاعلها . چې نسبت د عيب فاعل ته کيږي .

وتحط منزلته وتسقط مروءته . د هغه حسن او حسن خلق ساقطوي .

واختلفوا في وقوع غيرها من الصغائر منهم فمعظم الفقهاء والمحدثين والمتكلمين من

Scanned by CamScanner

السلف والخلف على جواز وقوعها منهم . يعني قبل النبوة مخکې د نبوت نه هغه صغيره چې هغه د عيب نسبت نه کوي په ذات دده کې واي د هغې نسبت يې جائز کړې دي .

وحجتهم ظواهر القرآن والأخبار وذهب جماعة من اهل التحقيق والنظر من الفقهاء والمتكلمين من ائمتنا الى عصمتهم من الصغائر كعصمتهم من الكبائر .

وان منصب النبوة . او منصب د نبوت . يجل . اوچت دي .

عن مواقعتها . له وقوع د صغائرو نه .

جملة ومخالفة الله عمداً وتكلموا على الأحاديث الواردة في ذلك وتأولوها . کوم روايات چې د داود عليه السلام وغيره په خطيئاتو کې څوک نقلوي په حديثو کې خبرې دي .

وان ما ذكر عنهم من ذلك انما هو ما كان منهم على تاويل او سهو او غير اذن من الله في اشياء اشفقوا من المؤاخذة بها . اذن ورته نه وي شوې لکه يونس عليه السلام تللي دي د يرې د لاسه .

واشياء كانت منهم قبل النبوة وهذا هو الحق لما قدمناه . حقه داده چې له صغائرو نه هم دوي پاک دي .

شرح سنن ابن ماجه جلد ۱ صفحه ۲۷۰ ، نبي عليه السلام فرمايي : اني لأستغفر الله . زه په ورځ کې ۱۰۰ ځل استغفار وايمه يا دا اياة : واستغفر لذنبك وللمؤمنين وللمؤمنات ثم الإستغفار منه صلى الله عليه وسلم مع انه قد غفر له ما تقدم من ذنبه وما تأخر ليس لمغفرة الذنوب. ددې لپاره نه دي .

فان الانبياء عليهم الصلاة والتسليمات معصومون من الكبيرة والصغيرة على الاصح ولكن لا يخفى أنه لا بد للنبي صلى الله عليه وسلم من معاشرة الأمة لتبليغ الاحكام .

وايي دا استغفار د څه لپاره دي وايي دا دې لپاره دي چې انبياء عليهم السلام د تفکر او د مراقبې مع الله حال باندې مامور دي چې دوي به هميشه مستغرق وي في صفات الله هلته مامور دي په دعوت د خلکو چې څنګه دعوت د خلکو ته متوجې شي هغه استغراقي حال يې پاتې شي چې پاتې شي دا دوي استغفار په دغه حال باندې وايي الله ته په دې ناراضه مه شي

Scanned by CamScanner

رانه چې زه خو ستا هغه استغراق او تفکر ته پیدا ومه خو ستا د عبادو په دعوت کې مې لږ
وخت صرف کړو نو ستا طرف ته مې توجو عبادو ته شوه وایي دا په دغه حالت استغفار وایي
په ذنوبو یې نه وایي نو دې وایي چې هغوي دې د پاره استغفار نه
وایي چې ګنې ګناه ترې شوې ده دوي معصوم دي .

لیکن لا بد للنبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ من معاشرة الامة لتبلیغ الاحکام . دوي به معاشرت له
امت سره کوي د رسولو او د احکامو لپاره .

وفیصلة خصوماتهم وتعلیم ادابهم ففي هذه الحالات لا بد له من مناسبة بینه وبین
الخلق وهذا الاشتغال بالخلق یصرفه اړوي ده لره .

عن المشاهدة التامة في الجملة . هغه مشاهده او استغراق نه یې راواړولو عبادو ته .

لأنه نقص له . چې داده د پاره نقص دي .

بل هو غایة مقاصده ولکن یحصل به الفتور في الحالة السابقة فیلتجي الی الله تعالی
بالاستغفار لطلب الحالة السابقة . کوم کې چې استغراق تام او شهود وه .
فیض القدیر د علامه مناوي جلد ۳ صفحه ۲۴۰ :

امنت بالله وملائکته وکتبه ورسله وبان لله رسلاً أرسلهم الله الی الناس لإرشادهم الی ما فیه
مصلحة معاشهم ومعادهم وهم معصومون من الذنوب کبیرها وصغیرها .

وایي دا به یې عقیده وي چې خدای تعالی عبادو د اصلاح د پاره رسل رالیږلي دي او
دې سره به یې دا عقیده وي چې دوي معصوم دي د کبیرې او صغیرې نه نو هله ایمان په رُسُل
باندې راغي او که چیرته یې دا عقیده وي چې رُسل یې رالیږلي دي خو معصوم نه دي وایي
دا په امنت بالله کې په ورُسله باندې یقین رانغي نو ګویا کې عقیده د عصمت یې له مؤمن به
نه کړه چې رُسل ته به د عصمت عقیده ساتي نو دا به هله ایمان بالرسل وي .

نو دا چند اقوال وه د علماو په تلاش سره ما پیدا کړل نو د دغه نچوړ ثابتوي چې اجماعاً
دوي له صغائرو او کبائرو نه دوي پاک دي .

مسئله د عصمت الانبیاء عَلَيْهِمُ السَّلَامُ خلاصه شوه .

For More Books Click On Ghulam Safdar Muhammadi Saifi

Scanned by CamScanner